

Vergaderjaar 2023–2024

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

Nr. 2790

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 1 december 2023

Hierbij bied ik u de geannoteerde agenda aan voor de Raad Buitenlandse Zaken van 11 december 2023.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H.G.J. Bruins Slot

GEANNOTEEERDE AGENDA RAAD BUITENLANDSE ZAKEN 11 DECEMBER 2023

Op maandag 11 december a.s. vindt de Raad Buitenlandse Zaken (RBZ) plaats in Brussel. Op de agenda staan de Russische agressie tegen Oekraïne, de situatie in het Midden-Oosten, de situatie in de Sahel en de externe dimensie van economische veiligheid. De Minister van Buitenlandse Zaken is voornemens aan deze Raad deel te nemen. Na afloop van de Raad vindt een EU ministeriële bijeenkomst met de landen van het Oostelijk Partnerschap plaats.

Russische agressie tegen Oekraïne

De Raad zal spreken over de voortdurende Russische agressieoorlog tegen Oekraïne. De inzet van het kabinet blijft gericht op het uitoefenen van druk op Rusland en het bieden van steun aan Oekraïne, zowel bilateraal als met internationale partners. Voor 2024 heeft het kabinet ruim EUR 2.2 miljard gereserveerd voor deze steun.¹ Daarnaast spant Nederland zich in voor meerjarige bilaterale veiligheidsarrangementen, waarover op 28 oktober jl. consultaties met Oekraïne zijn gevoerd en marge van de Vredesconferentie in Malta. Deze bilaterale bijdrage wordt de komende periode, samen met Oekraïne en partners, verder uitgewerkt. Uw Kamer zal hierover op de hoogte worden gehouden.

Als deelnemer aan de G7 is de EU ook onderdeel van de verklaring over veiligheidsarrangementen. De Raad zal in dit kader spreken over de uitwerking van de bijdrage aan EU-zijde. Kernelementen hiervan zijn de EU *Military Assistance Mission* (EUMAM), het versterken van de defensie-industrie en meerjarige militaire steun via de Europese Vredesfaciliteit (EPF). De Hoge Vertegenwoordiger (HV) heeft voorgesteld om hiervoor een aparte envelop voor Oekraïne te creëren: het *Ukraine Assistance Fund* (UAF). De Europese Dienst voor Extern Optreden (EDEO) schat dat jaarlijks EUR 5 mld. nodig is in de periode 2024–2027 om de levering van militair materieel en trainingen door EU-lidstaten voort te zetten. Onderhandelingen over het *Ukraine Assistance Fund* zijn nog gaande. Naar verwachting zal nadere besluitvorming tijdens de Europese Raad van 14–15 december a.s. plaatsvinden. De Kamer zal hierover zo snel mogelijk geïnformeerd worden. Het kabinet benadrukt het belang van snelle besluitvorming om te voorkomen dat de huidige steun stil komt te liggen. In dit kader is er EUR 300,9 miljoen gereserveerd voor de Nederlandse bijdrage in 2024.² Tot op heden ontvangt Nederland een substantieel deel van de EPF-bijdrage voor Oekraïne terug via declaraties voor bilateraal geleverde steun.

Het kabinet zal zich diplomatiek blijven inspannen om te komen tot zo breed mogelijke internationale steun voor een rechtvaardige en duurzame vrede op basis van President Zelensky's Vredesformule. Als trekker van punt 7 van de Vredesformule, *restoring justice*, blijft het kabinet zich onverminderd inzetten voor gerechtigheid voor de slachtoffers van internationale misdrijven in Oekraïne.

Situatie in het Midden-Oosten

De Raad zal spreken over de actuele ontwikkelingen in het conflict tussen Israël en Hamas, waarbij er naar verwachting aandacht zal zijn voor het Israëlisch offensief, de dreiging die nog steeds vanuit Hamas uitgaat, de overeenkomst over het vrijlaten van Israëlische gegijzelden en Palestijnse

¹ 2023Z19260.

² 2023Z19260.

gevangenen, de humanitaire situatie in Gaza en het voortdurende risico op regionale escalatie van het conflict. Tevens spreekt de Raad naar verwachting over de contouren voor een toekomstig vredesproces. Tijdens de Raad op 13 november benoemde de HV hierbij een aantal uitgangspunten, waaronder een grotere regionale betrokkenheid van de EU.³

Voor het kabinet is het bestaansrecht van Israël, en daarmee het recht van Israël op zelfverdediging, evident. Het kabinet vindt dat de uitoefening van het recht op zelfverdediging door Israël in lijn moet zijn met het internationaal recht en aan de eisen van noodzakelijkheid en proportionaliteit moet voldoen. Zoals ook aan uw Kamer meegedeeld in het verslag van de RBZ van 13 november 2023⁴ en de beantwoording van schriftelijke vragen over de situatie in Israël en Gaza (18 november jl.)⁵ is de EU hierover eensgezind, alsook over het belang van snelle, veilige en ongehinderde humanitaire toegang en hulp.

Nederland blijft zijn goede contacten met Israël, de Palestijnse Autoriteit en landen in de regio en daarbuiten ten volle inzetten om partijen op te roepen zich volledig te houden aan het humanitair oorlogsrecht om burgerslachtoffers te voorkomen, regionale escalatie te voorkomen, humanitaire toegang te bewerkstelligen, vrijlating van gegijzelden te bepleiten en het veilig vertrek van EU-burgers uit Gaza mogelijk te maken. Nederland dringt, ook in EU-verband, voortdurend aan op snelle, veilige en ongehinderde humanitaire toegang en hulp.

Nederland maakt zich in toenemende mate zorgen over de stabiliteit op de Westelijke Jordaanoever, en spreekt zich zowel bilateraal als in EU-verband uit over de zorgelijke toename voor wat betreft het kolonistengeweld. Nederland benadrukt tevens dat brede steun voor de Palestijnse Autoriteit essentieel is. Nederland zal zich, ook in EU-verband, ten volle inzetten voor het nieuw leven inblazen van een proces om te komen tot een tweestatenoplossing, waarbij een veilig Israël en een levensvatbare Palestijnse staat in vrede naast elkaar kunnen bestaan.

Situatie in de Sahel

De Raad zal spreken over de regionale situatie in de Sahel en geeft hiermee opvolging aan de bespreking van de Europese Raad van 27 oktober jl. In Mali, Burkina Faso en Niger vonden de afgelopen jaren staatsgrepen plaats. Het noodgedwongen militaire vertrek van Frankrijk en de VN-missie (MINUSMA) uit Mali vergroot de kans op verdere escalatie van gewapend conflict. Bovendien worden antiwesterse sentimenten in de Sahel aangewakkerd en breiden niet-gelijkgestemde landen als Rusland en China hun invloed in de regio uit. Nederland blijft actief in de Sahel om EU-belangen te waarborgen op het gebied van het bevorderen van stabiliteit, het bestrijden van jihadisme en georganiseerde misdaad, het tegengaan van irreguliere migratie, het stimuleren van duurzame ontwikkeling en het bevorderen van de internationale rechtsorde. Het kabinet vindt het belangrijk dat de EU diplomatiek blijft engageren met de Sahel landen en een kritische dialoog voert met transitieautoriteiten, maar realistisch en bescheiden blijft over te behalen resultaten, hierbij in acht nemend dat autoritaire regimes niet versterkt of gelegitimeerd dienen te worden. Nederland dringt er tevens op aan dat de EU zich in de Sahel opstelt als partner die oog houdt voor het perspectief van de bevolking, en met name jongeren, juist om in het licht van

³ Kamerstuk 21 501-02, nr. 2786.

⁴ Kamerstuk 21 501-02, nr. 2786.

⁵ Kamerstuk 23 432, nr. 502.

groeïende anti-Europese sentimenten de reputatie van de EU te beschermen, en omdat dit op termijn de sterkste basis vormt voor het behartigen van Europese belangen binnen een gelijkwaardig partnerschap.

Externe dimensie economische veiligheid

De Raad zal spreken over de externe dimensie van economische veiligheid en geeft hiermee opvolging aan de Raadsbespreking van 20 juli jl.⁶ Aanvankelijk zou dit agendapunt behandeld worden tijdens de Raad van 23 oktober jl., maar dit is wegens tijdsgebrek niet doorgegaan.⁷ De discussie zal specifiek ingaan op de externe aspecten van de Europese economische veiligheidsstrategie (EEV)⁸, waaronder *governance*, communicatie richting derde landen en de link met het gemeenschappelijk buitenlands- en veiligheidsbeleid (GBVB).

Het kabinet acht het positief dat de uitgangspunten uit de EEV-strategie in hoge mate overeenkomen met de uitgangspunten van het kabinet ten aanzien van economische veiligheid en open strategische autonomie.⁹ Zo wordt in de EEV-strategie het belang van een open economie en de samenhang tussen zowel *promote* als *protect* maatregelen benadrukt om de weerbaarheid van de EU in de wereld te bevorderen en daarmee haar rol als geopolitieke speler te verstevigen. Voorbeelden van *promote* maatregelen zijn de *European Chips Act* en *Net-Zero Industry Act*. Deze maatregelen hebben als doel de Europese economische basis, groei en het concurrentievermogen te versterken. Daarnaast beschermen *protect* maatregelen zoals de *Cyber Resilience Act* (CRA) en *Foreign Direct Investment* (FDI) screening verordening de EU tegen economische veiligheidsrisico's.

Het kabinet verwelkomt hierbij onder *promote* specifiek de aandacht voor het versterken van het Europese concurrentievermogen. Onder *protect* ziet het kabinet externe EV-maatregelen als welkome aanvulling op het instrumentarium in het GBVB-domein, zoals bijvoorbeeld het *Anti-Coercion Instrument* (ACI). Wat betreft de communicatie richting derde landen, ondersteunt het kabinet de nadruk van de EEV op internationale samenwerking, waaronder via partnerschappen met gelijkgezinde en minder gelijkgezinde landen. Op het gebied van *governance* verwelkomt het kabinet de EEV-strategie als stap om veiligheids-, industrie- en handelsbeleid in samenhang te bezien en tot een meer geïntegreerd beleid op EU-niveau te komen. Daarbij acht het kabinet een effectieve EU-bestuursstructuur, waar EV op meer horizontale wijze kan worden behandeld, met inachtnaam van behoud van een open economie, van toegevoegde waarde.¹⁰

Ministeriële bijeenkomst Oostelijk Partnerschap

De Raad zal met vertegenwoordigers van oostelijke nabuurschapslanden Armenië, Azerbeïdjan, Georgië, Moldavië en Oekraïne spreken over de stand van zaken met betrekking tot het Oostelijk Partnerschap (OP). Tegen de achtergrond van de Russische aanvalsoorlog op Oekraïne zal er naar verwachting brede steun zijn voor voortzetting van het OP als kader voor versterking en verdieping van de relaties met landen aan de oostelijk buitengrens van de EU. Het kabinet zal hierbij met name pleiten voor

⁶ Kamerstuk 21 501-02, nr. 2705.

⁷ Kamerstuk 21 501-02, nr. 2786.

⁸ Strategie, gepubliceerd op 20 juni jl., via Kamerstukken 22 112, nr. 3761.

⁹ Bijlage bij Kamerstuk 21 501-02, nr. 2705.

¹⁰ Bijlage bij Kamerstuk 21 501-02, nr. 2705.

versterking van rechtsstaatontwikkeling als basis voor samenwerking en aandacht vragen voor de rol van het maatschappelijk middenveld binnen het OP. Hoewel Oekraïne, Moldavië en Georgië mogelijk zullen wijzen op het rapport van de Commissie inzake uitbreiding, staat dit onderwerp niet op de agenda van de OP-ministeriele, maar zal besproken worden tijdens de Raad Algemene Zaken op 12 december a.s.

Enhanced Partnership and Cooperation Agreement EU-Kirgizië

Het kabinet is voornemens in te stemmen met het Raadsbesluit tot ondertekening en voorlopige toepassing van het *Enhanced Partnership and Cooperation Agreement*¹¹ met Kirgizië namens de Unie. Het betreft een gemengd akkoord dat ter goedkeuring aan het parlement zal worden voorgelegd. Uw Kamer wordt hierover volgens de gebruikelijke procedures geïnformeerd.

¹¹ Bijlage bij Kamerstuk 21 501-02, nr. 2780.